

ють різні технічні прийоми (не повторювані одним і тим же виконавцем). У цьому випадку постановка завдання сприяє розвитку у виконавців свідомого використання якостей пластичної організації та інтерпретації форм на основі візуально сприйнятої натури.

4. Створюють замкнену композицію. У натюрморті – на основі форм натюрморту, з оригінальним композиційним вирішенням і технічним обіграванням зображальної поверхні. У цьому випадку предмети можна переставляти місцями, стилізувати зі зміною, за потреби, пропорцій і т. ін. Завдання виконують як у рисунку і живописі, так і в скульптурі. У разі зображення голови – вишукують те чи інше стилістичне вирішення. Така постановка завдання спрямована на розвиток композиційних здібностей учнів, їхньої творчої фантазії.

Творчі скульптурні завдання виконують з обов'язковою прив'язкою до конкретного об'єкта, тобто взаємодії скульптурної форми з оточуючим просторовим середовищем.

На переглядах виразність робіт з рисунку, живопису, скульптури (а звідси і в композиції) розглядають з точки зору:

- володіння технікою;
- знахідки під час виконання окремих, але органічно пов'язаних з цілим елементів зображення;
- оригінальності рішення всієї роботи (і образу, і композиції); отже, власного, своєрідного бачення під час створення зображення.

Висновки

Поєднання різних підходів у вирішенні навчальних завдань дає змогу розглядати навчання рисунку, живопису, скульптурі як єдиний і нерозривний навчально-творчий процес, спрямований на активний розвиток творчих здібностей, професійне освоєння різноманітних прийомів і принципів відтворення наочного світу і отримання таким чином підготовки відповідно до реальних вимог сьогодення.

Поєднання навчальних і творчих принципів в навчанні мистецтву – реальний шлях до підготовки фахівця, який зорієнтований на розвиток особистості, її персоніфікацію, а це є і повинно бути основною тенденцією сучасного освітянського процесу.

Література

1. Закон України "Про Освіту" № 1060-ХІІ, із змінами від 19 грудня 2006 р.
2. Взаимодействие и синтез искусств. – Л. : Изд-во "Наука", 1978. – 269 с.
3. Туманов И.Н. Рисунок как генетическая основа взаимодействия и синтеза двухмерных и трехмерных искусств : монография. – Волгоград : Перемена, 2000. – 281 с.

УДК 553.1:504.06

Доц. Г.А. Білецька, канд. пед. наук – Хмельницький
національний університет

РЕКРЕАЦІЙНІ ЛАНДШАФТНІ РЕСУРСИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оцінено ландшафтні рекреаційні ресурси Хмельницької області. Розглянуто основні типи ландшафтів, які можуть використовуватися для відпочинку. Виявлено,

що в області є багато ландшафтів, природних і територіальних комплексів, сприятливих для відпочинку, оздоровлення та туризму. Вони створюють передумови для розвитку рекреаційного господарства, яке згодом переросте у відпочинкову індустрію для фізичного й духовного оздоровлення, глибокого національного самоусвідомлення і самоствердження, екологічної освіти і виховання відпочивальників.

Ключові слова: рекреація, ландшафт, туризм, ліси, водойми.

G.A. Beletska – Khmel'nitskiy national university

Recreational landscape resources of Khmelnytsky region

Done estimation of landscape recreation resources of the Khmel'nitskoy area. The basic types of landscapes, which can be used in the aims of rest, are considered. It is discovered that in an area there is plenty of landscapes, natural and territorial complexes, friendly to rest, making healthy and tourism. They create pre-conditions for development of рекреаційного economy, which afterwards will outgrow in industry of rest for the physical and spiritual making healthy, deep national own awareness and assertion, ecological education and education of holiday-makers.

Keywords: recreation, landscape, tourism, forests, reservoirs.

Розвиток технологій, науково-технічний прогрес вимагають від людей великих затрат енергії, причому дедалі більше відчувається не тільки фізична втома, але й моральний тиск. Психологічний стан людини повноцінно можна відновити тільки на лоні природи, тому вагомого значення набуває використання природних ресурсів з метою профілактики і лікування захворювань, тобто рекреація.

Рекреаційна діяльність пов'язана із використанням рекреаційних ресурсів, серед яких особливе місце займають природні ресурси – чинники, речовини і властивості компонентів природного середовища, які мають сприятливі для рекреаційної діяльності якісні та кількісні параметри і використовуються, або можуть використовуватися, для організації відпочинку, туризму, лікування й оздоровлення людей [1].

Особливу категорію природних рекреаційних ресурсів становлять рекреаційні ландшафтні ресурси (РЛР) – природно-територіальні комплекси, які мають комфортні властивості для організації відпочинку. Рекреаційні ландшафти, зазвичай, є природно-антропогенними системами, які формують з метою організації рекреаційної діяльності.

Багатофункціональне значення рекреаційних ландшафтних ресурсів зумовлює потребу оцінити придатність територій для організації відпочинку й оздоровлення населення і виділення природних комплексів, придатних для рекреації. Дослідження придатності ландшафтних ресурсів для рекреації здійснюють на основі аналізу таких критеріїв, як привабливість рельєфу, комфортність клімату, якість і ступінь сприятливості поверхневих вод, бальнеологічна цінність мінеральних вод, унікальність і пізнавальна важливість ботанічних ресурсів, екологічна своєрідність природних комплексів на заповідних територіях [2].

Виділення і планування рекреаційних територій у сучасному ландшафтознавстві складається з таких трьох етапів: ландшафтного картографування, оцінки можливості використання природно-територіальних комплек-

сів (ПТК) для рекреації, складання схеми функціональних зон або районів. Ландшафтну карту Хмельницької області скла К.І. Геренчук [3]. На території області вчений виділяє два типи ландшафтів – поліський, на півночі, і лісостеповий, що займає більшу частину області.

Природні ландшафти складаються з дрібніших природних комплексів – окремих ярів, долин, балок, горбів, схилів, боліт, озер тощо, які мають певні відмінності у кліматі, характері зволоження, ґрунтах, рослинності. Для рекреаційного природокористування важливо зробити характеристику таких ПТК.

В умовах Хмельницької області виділяють п'ять основних типів природно-територіальних комплексів: ПТК сучасних річкових долин (заплави і тераси річок); ПТК піщаних і супіщаних територій (мало поширені в області); ПТК лесових рівнин; ПТК лесових горбисто-балкових височин (найпоширеніші в області); ПТК рифових масивів [3]. Ці природно-територіальні комплекси поширені на території області нерівномірно й утворюють мозаїчну картину, в якій помітні досить характерні поєднання природних комплексів – ландшафтні райони.

Ми здійснили оцінку придатності ландшафтів і природних територіальних комплексів для відпочинку, оздоровлення, туризму. При цьому враховували такі чинники: морфологічну структуру ПТК; наявність лісу і водойм та їхню якість; характер рельєфу; типи ґрунтів.

Внаслідок виконаної оцінки встановлено ступінь сприятливості природних комплексів Хмельницької області для рекреаційного використання, зокрема виділено сприятливі, обмежено сприятливі, малосприятливі і несприятливі ПТК (табл.). Звичайно, встановлений ступінь сприятливості (несприятливості) є досить відносний.

Більшість ПТК Хмельницької області придатні для організації відпочинку, оздоровлення і туризму. Найсприятливішими для рекреаційного використання є ПТК лесових горбисто-балкових височин і ПТК рифових масивів. Найменш сприятливими є ПТК піщаних і супіщаних територій і ПТК лесових рівнин. Відносно сприятливими є ПТК сучасних річкових долин.

Рекреаційна діяльність тісно пов'язана зі збереженням природних територій та об'єктів. Досягнути успіху у справі рекреації не можливо, не розв'язавши конфлікту між рекреаційним природокористуванням і необхідністю збереження для відпочивальників незайманого ландшафту і незабрудненого довкілля. У разі неправильного використання чи надмірного навантаження на ландшафтні ресурси територія швидко втрачає своє значення і стає малопридатною для відпочинку.

Отже, у Хмельницької області є велика кількість сприятливих для відпочинку, оздоровлення, туризму ландшафтів і природно-територіальних комплексів. Разом із іншими рекреаційними ресурсами вони створюють передумови для розвитку рекреаційного господарства, дають підстави сподіватися, що на території області рекреація згодом переросте у потужну індустрію відпочинку, фізичного й духовного оздоровлення, глибокого національного самоусвідомлення і самоствердження, екологічної освіти і виховання рекреантів.

Табл. Ступінь сприятливості ПТК Хмельницької області для рекреації

Природні комплекси	Ступінь сприятливості для рекреації
Сучасні річкові долини (заплави і тераси річок): • заболочені заплави, зайняті торфовищами, болотистими луками, ставками, водосховищами; • суглинисті і щебенисті заплави, зайняті луками і городами; • суглинисті, переважно лесові, надзаплавні тераси; • спадисті схили річкових долин; • стрімкі скелясті схили долин, часто оголені, а місцями вкриті чагарниками і лісами; • зсувні схили на неогенових глинах, частково заліснені; • невисокі скелясті схили з кристалічних порід, здебільшого оголені.	несприятливі сприятливі мало сприятливі сприятливі обмежено сприятливі несприятливі несприятливі
Піщані і супіщані території: • масиви дернових пісків з еоловими формами, вкриті переважно лісами; • пониження слабодернових пісків з дерновими оглеєними ґрунтами, які зайняті переважно луками; • погано дренажовані пониження, зайняті болотистими луками і торфовищами; • масиви облесованих супісків, розорані, із залишками лісів; • масиви легких лесовидних суглинків на осадових породах, переважно розорані; • масиви долиноподібних понижень, зайняті переважно сіножатями.	обмежено сприятливі мало сприятливі не сприятливі не сприятливі не сприятливі мало сприятливі
Лесові рівнини: • плоскоопуклі вододільні рівнини, повністю розорані; • плоскі пониження, вкриті сезонно оглеєними суглинками з численними мочарами; • древні долини на межиріччях, частково перезволожені.	не сприятливі не сприятливі мало сприятливі
Лесові горбисто-балкові височини: • великогорбисті височини та глибоко почленовані балки, переважно розорані, з рештками дібров; • горбисті ярово-балкові місцевості, переважно розорані із залишками лісів; • хвилясті широкобалкові рівнини під орними землями; • горбисто-балкові природні комплекси на підвищених схилах кристалічних порід зайняті масивами дубових лісів; • рештки крейдово-неогенових порід, зайняті орними землями та залишками дубових масивів; • горбисті балково-зсувні місцевості з малопотужним лесовим покривом, вкриті дібровами.	мало сприятливі мало сприятливі не сприятливі сприятливі обмежено сприятливі обмежено сприятливі
Рифові масиви: • плосковерхі масиви рифових гряд, вкриті переважно дібровами; • гостроверхі гряди Товтр, переважно скелясті; • міжтовтрові рівнини, зайняті орними землями; • невисокі рифові масиви, вкриті суглинками.	сприятливі мало сприятливі мало сприятливі сприятливі

Література

1. **Фоменко Н.В.** Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посібник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2007. – 312 с.
 2. **Мисько В.З., Мисько Т.О.** Рекреаційні ландшафтні ресурси національного природного парку "Подільські Товтри" // Ландшафтне різноманіття Хмельниччини: дослідження, збереження та відтворення : зб. статей за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, "Абетка-НОВА". – 2004. – С. 158-163.
 3. **Природа Хмельницької області** / под ред. К.И. Геренчука. – Львов : Вища шк. Изд-во при Львовском ун-те, 1980. – 152 с.
-

УДК 630

Доц. А.Д. Кузик, канд. с.-г. наук – Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ЕКОЛОГО-ЛІСІВНИЧІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОЖЕЖІ У ЛІСОВИХ МАСИВАХ ХЕРСОНЩИНИ 2007 РОКУ

На основі досліджень у районі виникнення пожежі встановлено причини її виникнення, стан погодних умов на час виникнення та ліквідації, відповідність вимогам пожежної безпеки в лісах, основні труднощі, які виникали під час її ліквідації. Наведено рекомендації щодо лісівничих та протипожежних заходів з метою підвищення рівня пожежної безпеки в лісах.

Ключові слова: лісова пожежа, екологія.

Assoc. prof. A.D. Kuzyk – L'viv State University of Vital Activity Safety

Ecological-forestry causes and effects of a fire in Kherson woodland in 2007

On the basis of researches of fire occurrence the reasons of its occurrence, the weather conditions at the moment of occurrence and liquidation, the adequacy to requirements of fire safety in woods, the basic difficulties which arose at its liquidation are established. Recommendations about forestry and fire-prevention actions for the purpose of increase of fire safety in woods are resulted.

Keywords: forest fire, ecology.

Лісові пожежі на Херсонщині в серпні 2007 р. – одна з наймасштабніших як за площею, так і за наслідками катастроф. Протягом 10 днів вогнем верхової та низової пожежі знищено ліси Цюрупінського та Голопристанського лісових господарств загальною площею 7356 га. На гасіння пожежі, яка тривала з 19 по 30 серпня, було задіяно підрозділи МНС України, Державного комітету лісового господарства, а також інших міністерств і відомств. Загальна чисельність сил та засобів, що залучалися до ліквідації наслідків надзвичайної ситуації – 1341 чоловік особового складу, 110 одиниць пожежної та 74 – спеціальної техніки [1].

Причиною виникнення лісових пожеж став людський чинник. Однак, швидкому розвитку пожежі сприяли і природні чинники, а також неналежний протипожежний стан лісових масивів. Це і привело до таких наслідків, за якими пожежу класифікували як надзвичайну ситуацію регіонального рівня. Наслідки пожежі мають не лише економічний характер. Вони негативно впливають на екологічний стан регіону та можуть призвести до погіршення кліматичних умов Півдня України. Вивільнення значної за обсягом території, вкритої пісками, фактично приводить до формування на території умов пус-